

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Δευτέρα 11 Ιουλίου 2016

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1) Και όταν ήρθε και γι' αυτά ο καθορισμένος από τη μοίρα χρόνος για τη δημιουργία τους, οι θεοί τα πλάθουν στο εσωτερικό της γης, αφού έκαναν μείγμα από χώμα και φωτιά και από όσα στοιχεία αναμειγνύονται με φωτιά και με χώμα. Και, όταν επρόκειτο να φέρουν αυτά στο φως, διέταξαν τον Προμηθέα και τον Επιμηθέα και να τα εφοδιάσουν και να μοιράσουν στο καθένα ιδιότητες, όπως ταιριάζει. Ο Επιμηθέας όμως παρακαλεί τον Προμηθέα να κάνει ο ίδιος τη μοιρασιά. «Και μόλις εγώ τελειώσω τη μοιρασιά», είπε, «κάνε εσύ τον έλεγχο». Και, αφού έτσι τον έπεισε, κάνει τη μοιρασιά. Καθώς μοίραζε, λοιπόν, σε άλλα έδινε δύναμη χωρίς ταχύτητα, τα πιο αδύναμα όμως τα εφοδίαζε με ταχύτητα' και σε άλλα έδινε όπλα και σε άλλα, επειδή έδινε φύση χωρίς όπλα, επινοούσε γι' αυτά κάποια άλλη ικανότητα για τη σωτηρία τους. Όσα δηλαδή από αυτά τα έκανε μικρόσωμα, τους προίκιζε με φτερά για να πετούν ή με υπόγεια κατοικία' και όσα έκανε μεγαλόσωμα, με την ίδια ακριβώς ιδιότητα εξασφάλιζε τη σωτηρία τους' μοίραζε και τα άλλα χαρακτηριστικά, κάνοντάς τα με αυτόν τον τρόπο ισοδύναμα.

2) Με τη λέξη «χρόνος» ο σοφιστής εννοεί την αρχή του χρόνου, την αρχή της δημιουργίας, το σημείο εκείνο που ακολουθεί τη θεογονία, δηλαδή τη γένεση των θεών. Είναι χαρακτηριστικό πως στην αρχαιοελληνική μυθολογική σκέψη υπάρχει μόνο θεογονία, και όχι κοσμογονία, όπως σε άλλες μυθολογίες ή στην εβραιοχριστιανική Γένεση. Αντίθετα από τον Ησιόδο, ο οποίος στη *Θεογονία* του αναφέρει, μετά τη δημιουργία των θεών, την ύπαρξη των ανθρώπων χωρίς να εξηγεί πώς πλάστηκαν και από ποιον (θεοκεντρική προσέγγιση), ο Πρωταγόρας μεταφέρει το κέντρο του ενδιαφέροντος στον άνθρωπο (ανθρωποκεντρική προσέγγιση). Στον μύθο του παρακολουθούμε τη διαδικασία με την οποία τα μεν ζώα «διαμορφώθηκαν», απέκτησαν δηλαδή το καθένα τις δικές του ιδιότητες, ο δε άνθρωπος απέκτησε τα χαρακτηριστικά εκείνα, τις αρετές, που συνιστούν τελικά την ανθρώπινη ουσία του.

Ο Πρωταγόρας αρχίζει τον μύθο, που πιθανότατα είναι δικό του δημιούργημα (μάλλον περιλαμβανόταν στο έργο του *Περί τῆς ἐν ἀρχῇ καταστάσεως*, που δεν έχει διασωθεί), προσδιορίζοντας αόριστα τον χρόνο στον οποίο θα λάβουν χώρα τα γεγονότα που θα αφηγηθεί. Η φράση «ἦν γὰρ ποτε χρόνος» αποτελεί τυπική αρχή παραμυθίου και μέρος του σκηνικού, μια εξωτερική δηλαδή διακόσμηση που περιβάλλει την τελεολογική εξήγηση του Πρωταγόρα για τη δημιουργία του ζωικού βασιλείου και του ανθρώπου. Θεωρείται σημαντική η προσφορά του πρωταγόρειου μύθου, γιατί σε αντίθεση με τις παραπάνω κοσμολογικές εκδοχές (*Θεογονία* του Ησιόδου κ.τ.λ.) εκφράζει αισιόδοξη ενατένιση της

εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Συνιστά μήνυμα εμπιστοσύνης στην προοδευτική πορεία του ανθρώπινου γένους, το οποίο ξεκινώντας από ατελέστερες μορφές βίου κατέκτησε και κατακτά υψηλότερες βαθμίδες.

3) Ο Πρωταγόρας με τον ανθρωπολογικό μύθο του Προμηθέα προσπαθεί να αποδείξει στο Σωκράτη ότι η πολιτική αρετή διδάσκεται. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, αφηγείται πως οι θεοί αφού έπλασαν τους έμβιους οργανισμούς στο εσωτερικό της γης, στη συνέχεια ανέθεσαν τον εφοδιασμό τους με τις απαραίτητες ιδιότητες στους δύο Τιτάνες, τον Προμηθέα και τον Επιμηθέα. Αποφασιστική για την εξέλιξη του μύθου στάθηκε η επιθυμία του Επιμηθέα να αναλάβει την κατανομή των ιδιοτήτων παρά την επιπολαιότητά του, όπως δηλώνεται από το όνομά του. Έτσι, ο Επιμηθέας κατά τη διανομή των δυνάμεων στα ζώα παρέχει αρχικά απαραίτητα μέσα προφύλαξης από τους εχθρούς, δηλαδή τα υπόλοιπα ζώα Σε άλλα λοιπόν, έδωσε σωματική δύναμη και σε άλλα, που ήταν αδύναμα, ταχύτητα. Σε άλλα διένειμε όπλα, (όπως νύχια και δόντια), ενώ σε άλλα μικρό σώμα, και ως όπλα για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, μοίρασε φτερά ή υπόγεια κατοικία. Τέλος, σε άλλα έδωσε μεγάλο σώμα, και ως όπλο για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, θα χρησίμευε η μεγάλη σωματική διάπλαση. («Νέμων δέ...αἰστωθείη»).

Στη συνέχεια εξασφαλίζει μέσα προστασίας από την εναλλαγή των εποχών και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες που προέρχονται από τον Δία μοιράζοντας πυκνό τρίχωμα και σκληρό δέρμα («ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ... καὶ ἀναίμοις.»).

Ο Επιμηθέας έκανε τη διανομή του εξοπλισμού και των εφοδίων στα ζώα έχοντας ως στόχο τόσο την εξασφάλιση της επιβίωσης και τη διαιώνιση του είδους όσο και την ισορροπία του οικοσυστήματος μέσα από την εξισορρόπηση των αντίρροπων δυνάμεων που λειτουργούν στο εσωτερικό του (« εἰς σωτηρίαν», «καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν», « εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος αἰστωθείη»).

Αν και πέτυχε στο έργο του εφοδιασμού των ζώων, λόγω απρονοησίας, εξάντλησε όλα τα εφόδια στα ζώα και άφησε τον άνθρωπο εντελώς αβοήθητο και ανυπεράσπιστο.

4) Ο Πρωταγόρας ισχυρίζεται ότι το αντικείμενο της διδασκαλίας του είναι η «εὐβουλία», δηλαδή η σωστή σκέψη και λήψη αποφάσεων για θέματα που αφορούν την **ιδιωτική ζωή** («τὰ οἰκεῖα») και για θέματα που αφορούν τη **δημόσια ζωή**.

Με τα πρώτα ο μαθητής θα γίνει ικανότερος στη διευθέτηση και οργάνωση των υποθέσεων του οίκου του. Συγκεκριμένα, «οἶκος» στην αρχαία Ελλάδα δεν σήμαινε μόνο «σπίτι», όπως σήμερα, ούτε δήλωνε μόνο την «οικογένεια» (δηλαδή το σύνολο των μελών μιας ομάδας ανθρώπων που συνδέονται με συγγενικούς δεσμούς). Ο «οἶκος», όπως λέει χαρακτηριστικά ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά του, ήταν η μικρότερη μονάδα, το μικρότερο συστατικό στοιχείο της κοινωνίας· φυσικά, ειδικά στις αρχαϊκές κοινωνίες, ο οίκος ήταν συνδεδεμένος και με την κατοχή γης (αυτό δεν ίσχυε πια αναγκαστικά σε κοινωνίες όπως η Αθήνα του 5^{ου} αιώνα, με ανεπτυγμένη εμπορική και βιοτεχνική οικονομία). Το χαρακτηριστικό του οίκου πάντως, στο ιδεολογικό επίπεδο, ήταν ότι είχε μια συνέχεια μέσα στον χρόνο, είχε παρελθόν (τους προγόνους) και μέλλον (τους απογόνους). Γι' αυτό και ήταν υποχρέωση κάθε ενήλικου άνδρα να σεβαστεί το παρελθόν του οίκου του και να εξασφαλίσει τη συνέχειά του στο μέλλον. Άρα, η κοινωνική στάση και το ήθος κάθε άνδρα είχε συνέπειες όχι μόνο ατομικές, αλλά και ως προς τη συντήρηση και διατήρηση του κύρους του οίκου του. Τα «οἰκεῖα» είναι, επομένως, όλες οι υποθέσεις που σχετίζονταν με την οικονομική και κοινωνική ευμάρεια ενός οίκου και αποτελούσαν ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα του ενήλικου άνδρα. Άλλωστε, μόνο αν κάποιος μάθει να διευθετεί σωστά τις υποθέσεις του οίκου του, θα μπορέσει να διευθετήσει

σωστά και τις πολιτικές υποθέσεις, πράγμα που προδίδει τη νοοτροπία των αρχαίων Ελλήνων να λειτουργούν περισσότερο ως μέλη ενός συνόλου παρά ως άτομα. Σχετικά με τα θέματα της δημόσιας ζωής παρατηρούμε ότι ο Πρωταγόρας προτάσσει το ρήμα «πράξει», που αφορά τις πολιτικές αποφάσεις και ενέργειες, ενώ τοποθετεί δεύτερο στη σειρά το ρήμα «μιλήσει», που αφορά τον πολιτικό λόγο που εκφράζεται στην Εκκλησία του Δήμου (πρωθύστερο σχήμα). Η πρόταξη αυτή σκόπιμα επιλέγεται από τον Πρωταγόρα, για να τονιστεί ότι η πολιτική δράση έχει μεγαλύτερη σημασία από τη θεωρία. Μια δεύτερη ερμηνεία της σειράς των ρημάτων «πράξει και μιλήσει» συνδέεται με τον εμπειρισμό του Πρωταγόρα, καθώς υποστηρίζει ότι η εμπειρία/το εμπειρικό δεδομένο κινεί τη νόηση. Από τα παραπάνω προκύπτει και η τεράστια σημασία που είχε για τον αρχαίο Έλληνα η **σύζευξη λόγων και έργων**. Η στάση αυτή εκδηλώνεται ήδη στα ομηρικά έπη. Συγκεκριμένα, στη ραψωδία Ι της Ιλιάδας, ο γέροντας Φοίνικας καλεί τον Αχιλλέα να γίνει «μύθων ῥήτηρ προηκτήρ τε ἔργων», να είναι δηλαδή ικανός στα λόγια και στα έργα, καλός ομιλητής και γενναίος πολεμιστής. Έκτοτε, διαμορφώθηκε σταδιακά η άποψη ότι τα μεγάλα λόγια πρέπει να συνοδεύονται από ανάλογες πράξεις, για να έχουν αξία. Άρα, αντιλαμβανόμαστε ότι το αντικείμενο διδασκαλίας του Πρωταγόρα ανταποκρίνεται στην απαίτηση των Αθηναίων για σύζευξη λόγων και έργων.

5) Σελίδα 31: «Είναι χαρακτηριστικό πως ... ξαναθυμηθεί, να την επαναφέρει στη μνήμη του.»

- 6) ουσία: ἦν
μοίρα: εἶμαρμένος
γεωγραφία: γῆ
τυποποίηση: τυποῦσιν
νηπιαγωγός: ἄγειν
μέλλον: ἔμελλον
σύνταξη: προσέταξαν
προφήτης: ἔφη
πιθανός: πείσας
σχέση: ἔχων

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Δευτέρα 11 Ιουλίου 2016

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A] Και πράγματι, η πόλη η δική μας, είπε άνδρες στρατιώτες, η οποία θεωρείται ότι είναι ευτυχισμένη, να γνωρίζετε καλά ότι απέκτησε τα αγαθά και τα καλά όχι με την οκνηρία, αλλά θέλοντας και να κοπιάζει και να διακινδυνεύει, όποτε έπρεπε. Και εσείς λοιπόν ήσαστε και πρωτύτερα, όπως εγώ γνωρίζω, άνδρες γενναίοι· τώρα όμως πρέπει να προσπαθήσετε να γίνετε ακόμα πιο γενναίοι, για να μοχθήσουμε μαζί με ευχαρίστηση, αλλά και να ευτυχούμε μαζί με ευχαρίστηση. Γιατί τι είναι πιο ευχάριστο από το να μην κολακεύουμε κανένα από τους ανθρώπους μήτε Έλληνα μήτε βάρβαρο για μισθό, αλλά να είμαστε ικανοί για τους εαυτούς μας να εξασφαλίσουμε τα αναγκαία, και μάλιστα απ' όπου είναι το καλύτερο;

B1. τῶν πόλεων
τὸν ἄνδρα στρατιώτην
ἀνθρώπῳ
μισθοῖς
τοῦ ἐπιτηδείου

2. εἶ-ἦς-εἴης-ἴσθι
εἶναι-ῶν, οὔσα, ὄν

ἔσομαι
ἔσει/ἔση
ἔσται
ἔσόμεθα
ἔσεσθε
ἔσονται

Γ] στρατιῶται= ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο ἄνδρες

ἦ= υποκείμενο στο προσωπικό ρήμα δοκεῖ

εὐδαίμων= κατηγορούμενο στο υποκείμενο ἦ από το συνδετικό εἶναι

πονεῖν= αντικείμενο στο ἐθέλουσα, τελικό απαρέμφατο

πρότερον= επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ἦτε

πειρᾶσθαι= υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρεῖ, τελικό απαρέμφατο

ἠδέως= επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο συμπονῶμεν

ἀνθρώπων= ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική διαιρετική στο μηδένα

ἔνεκα μισθοῦ= εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού κολακεύειν

τὰ ἐπιτήδεια= αντικείμενο στο πορίζεσθαι.